

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора, професора кафедри цивільного права та процесу Національного університету «Львівська політехніка» Комарницької Ірини Іванівни на дисертацію

Васіна Андрія Юрійовича на тему:

«Адміністративно-правові засади стратегічного планування в державному управлінні», що подана на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження Васіна Андрія Юрійовича полягає в тому, що на сьогодні існує необхідність створення ефективних адміністративно-правових механізмів стратегічного планування у державному управлінні для забезпечення національних інтересів і досягнення стратегічних національних пріоритетів. Стратегічне планування дозволяє державі визначити свої цілі та пріоритети на довгострокову перспективу, розробити стратегії для досягнення цих цілей, а також розробити механізми моніторингу та оцінки їхньої реалізації.

Незважаючи на постійне вдосконалення законодавства в сфері стратегічного планування, в Україні досі не сформовано цілісної та впорядкованої системи стратегічного планування. На сьогодні ще існують проблеми, що пов'язані з недостатньою координацією та моніторингом виконання стратегій, ставлять під загрозу досягнення поставлених цілей розвитку. Це зумовлює ризик неузгодженості стратегічних планів, дублювання цілей, розриву між стратегічними документами і бюджетним процесом, а також формального характеру окремих стратегій і програм. Для успішної реалізації стратегічних планів, необхідно подолати виявлені проблеми та вдосконалити правові механізми стратегічного планування в державному управлінні, що сприятиме сталому та збалансованому розвитку країни.

Для України на сьогодні актуальним стає питання запровадження цілісної системи стратегічного планування у державному управлінні, яка сприятиме виходу держави на провідні позиції у світі.

Наведені обставини підтверджують своєчасність, наукову обґрунтованість та практичну значущість дисертаційної роботи Васіна Андрія Юрійовича.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій аспіранта

Науковий рівень дисертаційного дослідження Васіна Андрія Юрійовича є достатньо високим і відповідає вимогам, які висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Робота характеризується комплексністю дослідження, належною теоретичною та методологічною основою, логічністю структури, послідовністю викладу матеріалу та належним рівнем наукової аргументації.

Автором опрацьовано значний масив нормативно-правових актів, наукових джерел. Це дало змогу сформулювати низку теоретичних узагальнень і практично орієнтованих висновків, що мають наукову новизну та прикладне значення для подальшого розвитку адміністративно-правових засад стратегічного планування у державному управлінні.

Науковий рівень дисертації підтверджується самостійністю проведеного дослідження, аргументованістю висновків, належним використанням загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання, а також здатністю автора критично осмислювати наукові підходи та пропонувати власні концептуальні рішення щодо вдосконалення чинного законодавства і правозастосовної практики.

Основні результати дисертаційного дослідження знайшли належне відображення у восьми наукових статтях, опублікованих у фахових наукових виданнях України, що свідчить про достатній рівень апробації та наукової комунікації отриманих результатів. Тематика публікацій охоплює ключові аспекти дисертаційного дослідження: окреслення правової природи, поняття та зміст стратегічного планування в державному управлінні; розгляд адміністративно-правових аспектів застосування інструментарію стратегічного планування в державному управлінні; надання адміністративно-правової характеристики й проведення аналізу нормативно-правового забезпечення стратегічного планування в державному управлінні України та інших країн світу; визначення ключових інструментів практичної реалізації стратегічного планування в державному управлінні; дослідження адміністративно-правових засобів впровадження стратегічного планування в державному управлінні; відстеження ключових проблем адміністративно-правового забезпечення стратегічного планування в державному управлінні.

Така послідовність публікацій демонструє системний характер наукового пошуку здобувача та поступовий розвиток авторської концепції досліджуваної проблематики.

Аналіз змісту опублікованих праць дозволяє зробити висновок, що основні положення, висновки та пропозиції дисертації повною мірою відображені у наукових публікаціях здобувача. Опубліковані роботи є тематично взаємопов'язаними, розкривають окремі аспекти єдиної наукової проблеми та підтверджують особистий внесок автора у її дослідження.

Загалом дисертація та наукові публікації Васіна Андрія Юрійовича свідчать про сформованість здобувача як самостійного науковця, його здатність здійснювати комплексні наукові дослідження, формулювати обґрунтовані теоретичні висновки та практичні рекомендації щодо вдосконалення адміністративного судочинства України. Результати проведеного дослідження мають як наукову новизну, так і практичну значущість для покращення ефективності стратегічного планування в державному управлінні та підвищення адаптивності держави до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях

Ознайомлення зі змістом дисертації дає підстави констатувати, що одержані здобувачем результати мають належний рівень наукової новизни та становлять вагомий внесок у розвиток науки адміністративного права. Наукова новизна дослідження полягає у потребі належної прикладної юридизації стратегічного

планування в державному управлінні, правова природа якого виявляється не в механічному визначенні окремих цілей органів державної влади, а в юридичному оформленні довгострокових цілей державного розвитку, закріпленні компетенції суб'єктів публічного управління, встановленні процедур підготовки та реалізації стратегічних документів, а також у формуванні механізмів відповідальності за досягнення або недосягнення визначених результатів.

До найбільш значущих результатів, що характеризуються елементами наукової новизни, належать сформульоване автором визначення адміністративно-правових норм, що регламентують відносини щодо забезпечення стратегічного планування в державному управлінні.

Позитивної оцінки заслуговує авторське визначення стратегічного планування в державному управлінні як адміністративно-правового впорядкованого комплексу діяльності суб'єктів публічного управління, спрямованого на формування, нормативне закріплення, ресурсне забезпечення, реалізацію, моніторинг і коригування довгострокових цілей державного розвитку. Практичну цінність мають також узагальнення зарубіжного досвіду нормативно-правового та організаційного забезпечення стратегічного планування.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації є достатньо обґрунтованими, оскільки базуються на використанні комплексу загальнонаукових і спеціально-юридичних методів дослідження, широкої нормативної бази, сучасних наукових джерел.

Основні результати дисертаційного дослідження повною мірою відображені у опублікованих працях.

Таким чином, новизна представлених у дисертації результатів є достатньо обґрунтованою, а їх висвітлення у наукових публікаціях відповідає вимогам, що ставляться до дисертаційних досліджень на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у опонованій дисертації, є достатньою мірою обґрунтованими та відповідають сучасному рівню розвитку науки адміністративного процесуального права. Їхня переконливість забезпечується комплексним використанням взаємодоповнюючих методів наукового пізнання, широкою нормативною та емпіричною базою.

Запропоновані у дисертації класифікаційні підходи, зокрема систематизація стратегічного планування в державному управлінні, що є складним міждисциплінарним і, водночас, адміністративно-правовим феноменом, який поєднує управлінські, правові, організаційні, прогностичні, програмно-цільові та ресурсні елементи. Його обґрунтованість підтверджується тим, що правова природа не може бути зведена лише до підготовки стратегічних документів або формального визначення довгострокових цілей держави, оскільки стратегічне планування виступає інтегральним інструментом державного управління, за допомогою якого забезпечується цілеспрямоване формування майбутнього стану керованої системи, визначення пріоритетів розвитку, узгодження діяльності

суб'єктів публічної влади, мобілізація ресурсів та оцінювання результатів реалізації державної політики.

Достатній рівень аргументованості має положення, що стратегічне планування в державному управлінні України має розглядатися як складна нормативно-правова, організаційна та управлінська система, тому його значення не обмежується підготовкою окремих стратегій, програм чи планів, а повинно сприяти формуванню державної політики, координації діяльності суб'єктів публічного управління, прогнозування майбутніх ризиків і забезпечення послідовності управлінських рішень. Аналіз зарубіжного досвіду засвідчив, що стратегічне планування є важливим елементом державного управління у розвинутих державах і використовується для забезпечення сталого розвитку, національної безпеки, технологічного лідерства, ефективності публічних послуг, контролю державних видатків і координації діяльності різних рівнів влади. Зроблено висновки, що подальший розвиток стратегічного планування в Україні потребує системного оновлення його нормативно-правових засад на основі формування цілісної організаційно-правової моделі стратегічного планування, яка здатна забезпечити перехід від фрагментарного стратегування до повноцінної системи стратегічного державного управління, орієнтованої на довгострокові національні інтереси, стійкість держави та європейські стандарти публічного врядування.

Науково виваженими є положення, що ключовими інструментами практичної реалізації стратегічного планування є законодавство, державне планування, бюджет, контроль і моніторинг, цифровізація, державне регулювання, програмне управління, стратегічні сесії, плани дій, системи показників результативності, OKR, стратегічні перевірки, експертне забезпечення та громадський контроль.

Переконливо аргументованими є висновки, що адміністративно-правові засоби впровадження стратегічного планування мають охоплювати всі рівні державного управління – національний, регіональний і місцевий. Водночас, чинна модель стратегічного планування в Україні потребує чіткішого розмежування повноважень учасників стратегічного планування залежно від їх ролі у формуванні методологічних засад, розробленні й затвердженні документів, організації їх виконання та здійсненні контролю.

Обґрунтованими є й пропозиції щодо формування єдиного нормативно-правового акта, який би встановлював загальні вимоги до процесу розроблення основних видів документів стратегічного планування, методик розрахунку прогнозних і планових показників, процедур актуалізації стратегічних документів, порядку моніторингу та контролю їх виконання на основі посилення інституційного забезпечення стратегічного планування.

Загалом наукові положення, висновки та рекомендації дисертації характеризуються внутрішньою узгодженістю, логічною послідовністю та достатнім рівнем доказовості, що дає підстави вважати їх науково обґрунтованими та придатними для використання у правотворчій і правозастосовній діяльності.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Дисертаційне дослідження свідчить про належний рівень виконання поставленого наукового завдання, що полягає у комплексному теоретико-правовому аналізі механізмів стратегічного планування у державному управлінні. Здобувачем досягнуто поставленої мети шляхом послідовного розв'язання дослідницьких завдань, які охоплюють як концептуальне осмислення природи стратегічного планування, так і розроблення прикладних пропозицій щодо вдосконалення практичної реалізації стратегічного планування в державному управлінні України, що потребує переходу від фрагментарного використання окремих інструментів до цілісної адміністративно-правової моделі стратегічного управління.

Рівень виконання дослідницького завдання характеризується системністю підходу, логічною завершеністю структурних елементів роботи та узгодженістю між теоретичними положеннями і практичними висновками. У дисертації простежується чітке співвіднесення мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження, що забезпечило цілісність наукового результату та його внутрішню узгодженість.

Здобувач демонструє належне оволодіння методологією наукового дослідження у сфері права. Використаний методологічний інструментарій є різноплановим і включає як загальнонаукові підходи (аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, абстрагування), так і спеціально-юридичні методи (формально-юридичний, системно-структурний, порівняльно-правовий, класифікаційний, статистичний та моделювання). Їхнє цілеспрямоване та взаємопов'язане застосування дозволило забезпечити багатовимірне дослідження інституту судової помилки та механізмів її процесуального подолання.

Методологічна культура здобувача проявляється у здатності добирати методи відповідно до характеру дослідницьких завдань, застосовувати їх у взаємодії та логічно інтегрувати отримані результати у цілісну наукову концепцію.

Загалом рівень виконання поставленого наукового завдання та ступінь оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності є достатньо високими, що підтверджується науковою обґрунтованістю результатів, їх системністю, практичною спрямованістю та здатністю автора до самостійного формування цілісних наукових концепцій у сфері адміністративного права.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації у практиці

Результати дисертаційного дослідження мають суттєве теоретичне і практичне значення для розвитку адміністративного права та вдосконалення механізмів стратегічного планування у державному управлінні.

Теоретичне значення полягає у поглибленні наукових уявлень про стратегічне планування, як складного правового явища та розвитку

доктринальних підходів відстеження ключових проблем адміністративно-правового забезпечення стратегічного планування в державному управлінні.

Практичне значення результатів полягає у концепції розвитку єдиної адміністративно-правової доктрини стратегічного планування, яка має виходити з того, що стратегічне планування є не допоміжною управлінською процедурою, а самостійним адміністративно-правовим інструментом публічного менеджменту, без якого неможливе ефективне довгострокове управління державним розвитком.

Результати дослідження можуть бути використані у навчальному процесі при викладанні адміністративно-правових дисциплін та підготовці навчально-методичних матеріалів.

Рекомендації полягають у доцільності впровадження окремих положень дисертації у законодавчу практику з метою підвищення ефективності стратегічного планування в державному управлінні України.

Оцінка структури та змісту дисертаційної роботи

Структура дисертації є логічною, послідовною та відповідає поставленій меті і завданням дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано методологічну, нормативну та емпіричну базу, розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі «Теоретико-правові засади дослідження стратегічного планування в державному управлінні» з'ясовано теоретико-правові засади стратегічного планування як складової державного управління. Запропоновано авторське визначення стратегічного планування в державному управлінні як адміністративно-правово впорядкованого комплексу діяльності суб'єктів публічного управління, спрямованого на формування, нормативне закріплення, ресурсне забезпечення, реалізацію, моніторинг і коригування довгострокових цілей державного розвитку.

Автором обґрунтовано, що стратегічне планування належить до предмета адміністративного права, оскільки безпосередньо пов'язане з реалізацією виконавчої влади, організацією діяльності органів державного управління, визначенням їхніх повноважень, форм взаємодії та процедур контролю.

У другому розділі «Нормативно-правове забезпечення стратегічного планування в державному управлінні» охарактеризовано правові засади стратегічного планування в Україні та інших державах світу. Дисертант переконливо доводить, що попри наявність значної кількості нормативно-правових актів, в Україні на даному етапі не сформовано цілісної, завершеної та ієрархічно впорядкованої системи стратегічного планування.

На основі аналізу зарубіжного досвіду зроблено висновок про доцільність адаптації прогресивних підходів для України, проте наголошено, що запозичення зарубіжного досвіду має здійснюватися з урахуванням конституційної моделі України, адміністративно-територіального устрою, воєнних викликів, потреб післявоєнного відновлення та європейського інтеграційного курсу.

У третьому розділі «Інструменти та адміністративно-правові засоби впровадження стратегічного планування в державному управлінні» визначено ключові інструменти практичної реалізації стратегічного планування та окреслено проблеми його адміністративно-правового забезпечення. Автор послідовно проводить ідею, що практична реалізація стратегічного планування потребує застосування цілісної системи інструментів, які забезпечують перехід від стратегічних декларацій до конкретних управлінських дій. Значну увагу приділено обґрунтуванню необхідності формування єдиного нормативно-правового акта, який би встановлював загальні вимоги до процесу розроблення основних видів документів стратегічного планування, та створення чи визначення спеціального координаційного органу в сфері стратегічного планування, який би забезпечував методологічний супровід, узгодження, моніторинг, контроль і оцінювання стратегічних документів на національному рівні.

Також запропоновано впровадити побудову ієрархічної, або «пірамідальної», моделі стратегічного планування, що дозволить уникнути суперечностей між стратегічними документами, забезпечити деккомпозицію цілей, раціональний розподіл ресурсів і перевірюваність результатів.

Висновки дисертації відповідають її змісту, є узагальненими, логічно пов'язаними з поставленими завданнями та відображають основні результати проведеного дослідження.

Відсутність порушення академічної доброчесності

Аналіз змісту дисертаційної роботи дає підстави для висновку про дотримання здобувачем вимог академічної доброчесності. Використані у роботі положення, ідеї, результати досліджень інших авторів супроводжуються посиланнями на відповідні джерела.

Дисертація є самостійною кваліфікаційною науковою працею, у якій сформульовано авторські висновки, пропозиції та рекомендації. Ознак академічного плагіату, фальсифікації чи інших порушень академічної доброчесності, які могли б поставити під сумнів самостійність дослідження, не виявлено.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації

Визнаючи належний теоретичний і практичний рівень дисертаційної роботи Васіна Андрія Юрійовича, слід звернути увагу на окремі дискусійні положення та зауваження.

1. Дисертант обґрунтовано зазначає, що традиційні підходи та інструменти стратегічного планування у державному управлінні значною мірою вичерпали свій потенціал, не забезпечують належної ефективності державного управління та не відповідають сучасним умовам розвитку інтелектуальної цифрової економіки (ст. 132). Водночас наведене твердження має переважно декларативний характер, оскільки автор не конкретизує, які саме сучасні концепції, моделі чи методологічні підходи до стратегування повинні замінити традиційний інструментарій, не розкриває їх змісту та переваг, а також не визначає особливостей їх застосування в умовах цифрової трансформації державного

управління, динамічної еволюції соціальної сфери та сучасних безпекових викликів. На нашу думку, вказане дещо знижує рівень практичної цінності сформульованих висновків.

2. У дисертації (ст. 42) автор поряд зі стратегічним плануванням аналізує оперативне планування, однак не в повній мірі розкриває критерії їх розмежування. З огляду на те, що стратегічне та оперативне планування відрізняються за цілями, часовими горизонтами, інструментами та правовими наслідками, виникає потреба у додатковому обґрунтуванні місця оперативного планування у структурі дослідження та його взаємозв'язку зі стратегічним плануванням у системі державного управління. Хотілося б почути позицію дисертанта щодо цього питання під час прилюдного захисту.

3. У підрозділі 1.1 дисертації автор обґрунтовує необхідність розмежування понять «стратегічне планування», «стратегічний план» та «стратегія». Водночас окремі аспекти їх концептуального співвідношення потребують додаткового уточнення, зокрема щодо їх онтологічних характеристик, ієрархічного взаємозв'язку та ролі кожної із зазначених категорій у механізмі державного управління. У зв'язку з цим під час прилюдного захисту доцільно було б почути позицію дисертанта щодо практичних наслідків ототожнення цих понять для процесу стратегічного планування, нормотворчої діяльності та реалізації державної політики.

4. Аналізуючи проблематику контролю та відповідальності у сфері державного стратегічного планування, автор слушно констатує недосконалість чинного законодавства. Разом із тим дискусійним залишається питання щодо конкретних правових інструментів, здатних забезпечити дієвий контроль за виконанням документів стратегічного планування та персоніфікацію відповідальності суб'єктів їх реалізації. У зв'язку з цим потребує додаткового уточнення авторська позиція щодо того, які саме правові механізми контролю та інституційні моделі юридичної відповідальності доцільно імплементувати в законодавство України для забезпечення належного виконання документів державного стратегічного планування, об'єктивної оцінки досягнення стратегічних цілей та підвищення ефективності їх реалізації.

Висловлені зауваження мають дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи. Вони спрямовані на поглиблення окремих положень дослідження та можуть бути враховані здобувачем у подальшій науковій діяльності.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація Васіна Андрія Юрійовича на тему «Адміністративно-правові засади стратегічного планування в державному управлінні» є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею, виконаною на належному науково-теоретичному рівні.

У роботі отримано науково обґрунтовані результати, що мають істотне значення для науки адміністративного права, нормативно-правової бази діяльності органів державної влади в Україні. Дисертація містить положення наукової новизни, обґрунтовані висновки та практичні рекомендації, спрямовані

на вдосконалення стратегічного планування у державному управлінні, сформульовано теоретичні та практичні рекомендації щодо вдосконалення адміністративно-правового забезпечення стратегічного планування.

За змістом, структурою, рівнем наукової новизни, теоретичною та практичною значущістю дисертація відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а також Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

З урахуванням викладеного, Васін Андрій Юрійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**Доктор юридичних наук,
професор, професор кафедри
цивільного права та процесу
Національного університету
«Львівська політехніка»**

Ірина КОМАРНИЦЬКА

Підпис проф. Ірини Комарницької засвідчую:

Проректор

